

Týždeň od 19. do 25. augusta 2018

KONCIL V JERUZALEME (SK 15)

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Skutky 15,1–41

ZÁKLADNÝ TEXT

Veríme, že milosťou Pána Ježiša budeme spasení takisto ako oni. (Sk 15,11)

Po viac ako dvoch rokoch sa Pavol a Barnabáš vrátili do sýrskej Antiochie. Keďže sa celý miestny zbor zapojil do ich vyslania ako misionárov, je len prirodzené, že teraz podávali správu o svojej ceste. Dôraz však nekládli na to, čo vykonali oni sami, ale na to, čo prostredníctvom nich vykonal Boh.

Okrem správ o tom, že v Ježiša uverilo mnoho Židov, hovorili samozrejme aj o úspechu ich misie medzi pohanmi. Už od udalostí spojených s Kornéliom považovali mnohí kresťania obrátenie neobrezaných pohanov za problematické (Sk 11,1–18). Ale teraz, keď sa k cirkvi pripojil veľký počet bývalých pohanov, všetko sa skomplikovalo ešte viac. Mnohí veriaci v Jeruzaleme boli nespokojní. Podľa ich názoru mali byť pohania najprv obrezaní – teda mali sa stať židovskými prozelytmi –, a až potom sa mohli stať súčasťou Božieho ľudu a prežívať s ním spoločenstvo.

Text v Skutkoch 15 hovorí o situácii, keď „pohanský problém“ dosiahol kritickú hranicu a keď sa cirkev spojila, aby hľadala riešenie. Pre celosvetovú misiu bol jeruzalemský koncil medzníkom v dejinách apoštolskej cirkvi.

PODSTATA PROBLÉMU

¹Podaktorí, čo prišli z Judska, učili bratov: Ak sa nedáte obrezať podľa Mojžišovho predpisu, nemôžete byť spasení. ²A keď medzi nimi a Pavlom a Barnabášom vznikol spor a nemalá hádka, rozhodli, že Pavol, Barnabáš a niektorí ďalší spomedzi nich pôjdu s touto spornou otázkou k apoštolom a k starším do Jeruzalema. ... ³Keď prišli do Jeruzalema, privítala ich cirkev, apoštoli a starší. Vyrozprávali, čo všetko Boh s nimi urobil. ⁵Niektorí zo skupiny farizejov, ktorí uverili, hovorili: Treba ich obrezať a prikázať im, aby zachovávali Mojžišov zákon. (Sk 15,1–5)

V Antiochii boli od začiatku kresťania z oboch skupín – (helenistickí) Židia aj neobrezaní pohanovia (Sk 11,19–21; Gal 2,11–13). Obe tieto skupiny žili v pokojnom súlade, ktorý však svojím príchodom narušili učeníci z Jeruzalema.

Prečítaj si text Skutky 15,1–5. Ako by si vlastnými slovami vyjadril podstatu problému, ktorý sa v cirkvi objavil hneď na začiatku? Skús nájsť všetky možné riešenia tohto problému. Nájdi ich výhody a nevýhody.

Judaizátormi nazývame ľudí, ktorí chceli, aby všetci kresťania žili podľa židovských pravidiel. V našom texte ich pravdepodobne môžeme identifikovať ako „farizejov, ktorí uverili“ (Sk 15,5). Ich prítomnosť v cirkvi by nás nemala prekvapiť. Veď samotný Pavol bol pred svojím obrátením farizej (Fil 3,5). Zdá sa, že táto skupina sa vydala do Antiochie z vlastnej iniciatívy (Sk 15,24). Z ďalších udalostí v Antiochii sa však dozvedáme, že väčšina kresťanov zo Židov – vrátane apoštolov – vnímala prítomnosť neobrezaných pohanov v cirkvi s určitým znepokojením a cítili sa v ich prítomnosti nesvoji (pozri Gal 2,11–13).

Pavol vo svojom liste Galatánom nehovorí o judaizátoroch pozitívne. Obviňuje ich, že do spoločenstva vnášajú zmätok (Gal 1,7; 5,10), nazýva ich „falošní bratia“ a „votrelci“ (Gal 2,4). Hovorí, že ich hlavnou pohnútkou je zničiť duchovnú slobodu, ktorú prináša evanjelium, a priviesť kresťanov z pohanov do otroctva zákoníctva.

Ich základný postoj bol pomerne jednoduchý: bez obriezky a zachovávania ostatných židovských obradných zákonov nemôžu byť pohanovia spasení. Boli presvedčení, že ľudia môžu získať spasenie len ako súčasť spoločenstva Božej zmluvy. A práve obriezka bola podľa Písma jediným spôsobom, ako sa pohanovia môžu stať súčasťou Božieho vyvoleného ľudu (pozri 1Moj 17,9–14 a 2Moj 12,48). Teda kresťania z pohanov môžu byť podľa nich spasení jedine vtedy, ak sa z nich najprv stanú židovskí prozelyti.

Je jasné, že Pavol a Barnabáš s takýmito požiadavkami nemohli súhlasiť. Veď odporovali skutočnej podstate evanjelia. Útočný prístup návštevníkov z Judska však vyústil do búrlivej debaty. Slovo použité v Sk 15,2 (*stasis*) znamená „konflikt“ alebo „rozkol“. Celá záležitosť však bola príliš dôležitá na to, aby sa o nej diskutovalo len na miestnej úrovni. Išlo o zachovanie jednoty cirkvi. Veriaci v Antiochii sa preto rozhodli poslať do Jeruzalema svojich zástupcov – vrátane Barnabáša a Pavla –, aby tam spoločne s apoštolmi hľadali riešenie.

- Skús si predstaviť, že patríš do skupiny kresťanov zo Židov. Aké argumenty by si použil na obhajobu svojho postoja vo vzniknutom spore?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

OBRIEZKA

4Keď prišli do Jeruzalema, privítala ich cirkev, apoštoli a starší. Vyrozpávali, čo všetko Boh s nimi urobil. **5**Niektorí zo skupiny farizejov, ktorí uverili, hovorili: Treba ich obrezať a prikázať im, aby zachovávali Mojžišov zákon. **6**Apoštoli a starší sa teda zišli, aby túto otázku preskúmali. (Sk 15,4–6)

28Nie je ani Žid, ani Grék, nie je ani otrok, ani slobodný, nie je muž a žena, lebo všetci ste jedno v Kristovi Ježišovi. **29**A ak ste Kristovi, ste Abrahámovo potomstvo a podľa prislúbenia dedičia. (Gal 3,28.29)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Jedným z najväčších problémov celého sporu bola otázka obriezky, ktorá nebola ľudským nariadením (porovnaj s Mat 15,2–9). Obriezka bola Božím ustanovením. Išlo o znamenie jeho zmluvy s Abrahámovým potomstvom ako Božím vyvoleným ľudom (1Moj 17,9–14).

Požehnania zmluvy sa neobmedzovali len na rodených Izraelitov. Túto skúsenosť mohli prežívať aj všetci otroci a cudzinci (pristáhovalci a nájomníci) – ak sa nechali obrezať (pozri 2Moj 12,43–49). Po obriezke mal cudzinec pred Bohom rovnaké postavenie ako rodený Izraelita: „Bude ako domorodec.“ (2Moj 12,48) Obriezka bola preto nevyhnutným úkonom (pre mužov), ak sa chcel niekto stať plnohodnotným členom Božieho zmluvného spoločenstva. A keďže Ježiš bol Mesiasom Izraela, je len prirodzené, že judaizátori trvali na tom, že žiadny pohan nemôže mať úžitok z Ježišovho daru spasenia, ak sa najprv nestane Židom.

Prečítaj si texty Rim 3,30; 1Kor 7,18; Gal 3,28 a 5,6. Pokús sa vlastnými slovami zhrnúť Pavlovo chápanie obriezky.

Tvrdenie, že žiadny pohan nemôže byť zachránený bez toho, aby sa najprv pridral k judaizmu, znamenalo zmiešanie dvoch rôznych konceptov: zmluvy a spasenia. Byť členom Božieho ľudu zmluvy nezaručovalo spasenie (pozri napríklad Jer 4,4 a 9,25). Okrem toho, samotný Abrahám bol spasený (ospravedlnený) z viery. Udialo sa to skôr, ako bol obrezaný (Rim 4,19–13). Kým spasenie sa vždy dialo prostredníctvom viery, zmluva bola milostivým ustanovením, prostredníctvom ktorého chcel Boh zjaviť celému svetu seba a svoj záchranný plán. To bol aj cieľ vyvolenia Abraháma a jeho potomstva (1Moj 12,1–3).

Problém spočíval v tom, že veriaci z Judska stotožnili zmluvu a spasenie, a preto považovali obriezku za nevyhnutnú – za skutok, na základe ktorého človek získava spásu. Božia zachraňujúca milosť však nepôsobí tam, kde pôsobia ľudské skutky. A tak vnucovať veriacim z pohanov obriezku ako prostriedok spasenia znamenalo deformovať pravdu evanjelia (Gal 1,7; 2,3–5), rušiť Božiu milosť (Gal 2,21) a z Kristovej obete robiť bezvýznamnú skutočnosť (Gal 5,2). Išlo zároveň o odmietnutie univerzálneho charakteru spasenia (Kol 3,11; Tít 2,11). Práve pre tieto rozpory by sa Pavol nikdy nemohol stotožniť s názormi judaizátorov.

APLIKÁCIA

- **V čom spočíva nebezpečenstvo názoru, že spasenie je založené na členstve v správnej cirkvi alebo na zachovávaní nejakého konkrétneho ustanovenia zákona?**

ROZPRAVA

¹⁹Preto usudzujem, že nesmieme robiť ťažkosti tým, čo sa z pohanov obracajú k Bohu, ²⁰ale treba im napísať list, aby sa zdržiavali poškvrnenia modlami, smilstva, zaduseného a krvi. ²¹Mojžiš má totiž od dávnych pokolení po mestách svojich kazateľov, ktorí ho čítajú každú sobotu v synagógach. (Sk 15,19–21)

Prečítaj si text Skutky 15,7–11. Aké argumenty predložil Peter v diskusii v Jeruzaleme?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Lukáš samozrejme nezaznamenáva celý priebeh stretnutia. Bolo by zaujímavé poznať argumenty judaizátorov (Sk 15,5) alebo odpoveď Pavla a Barnabáša (Sk 15,12). Skutočnosť, že máme k dispozícii Petrovu a Jakobovu reč, ukazuje okrem iného aj na dôležitosť týchto dvoch mužov medzi apoštolmi.

Peter sa vo svojej reči prihovril žideným apoštolom a starším. Pripomenul im svoju skúsenosť s Kornéliom, ktorá sa odohrala pred niekoľkými rokmi. Jeho argumenty sú v podstate rovnaké ako pri jeho vtedajšej obhajobe pred bratmi v Jeruzaleme (Sk 11,4–17). A hoci bol Kornélius neobrezaným pohanom, samotný Boh ukázal svoj súhlas s jeho obrátením tým, že jemu aj celému jeho domu dal rovnaký dar Ducha, aký prijali apoštoli na Turíce.

Vo svojej prozreteľnosti si Boh nepoužil nikoho menšieho než Petra, aby presvedčil judských veriacich, že v otázke spasenia nerobí žiadny rozdiel medzi Židmi a pohanmi. A hoci veriaci pohania nemali očisťujúci úžitok zo starozmluvných pravidiel a nariadení, títo kresťania nemohli byť v žiadnom prípade považovaní za nečistých, pretože samotný Boh očistil ich srdcia. Petrovo záverečné vyjadrenie je rovnaké, aké by použil aj Pavol: „Veríme, že milosťou Pána Ježiša budeme spasení takisto ako oni.“ (Sk 15,11)

Prečítaj si text Sk 15,13–21. Vlastnými slovami zhrň návrh riešenia, ktorý predniesol Jakub. Čo ho podľa teba viedlo k takejto formulácii?

Zdá sa, že Jakub mal medzi apoštolmi určitú autoritu (porovnaj s textami Sk 12,17; 21,18; Gal 2,9,12). Bez ohľadu na to, čo Jakub chápal pod znovu vybudovaním Dávidovho stanu (ide o citát z proroka Am 9,11,12, kde sa hovorí o obnove Dávidovho kráľovstva), jeho hlavným cieľom bolo poukázať na to, že Boh už daroval pohanom vstup do zreorganizovaného či novoustanoveného „Božieho ľudu“, a tak sa môžu stať súčasťou Izraela.

Z toho vyplýval aj Jakubov návrh, aby na kresťanov z pohanov neuválili žiadne ďalšie obmedzenia alebo požiadavky okrem tých, ktoré by sa bežne vyžadovali od cudzincov, čo si priali žiť na území Izraelitov.

- **Napriek tomu, že otázka požiadaviek kladených na kresťanov z pohanov bola výbušnou témou a Lukáš opakovane pripomína, že sa o tejto otázke veľa a vášnivo diskutovalo (Sk 15,2,7), napokon sa veriaci zhodli na prijateľnom riešení, s ktorým sa mohli stotožniť. Čo môžeš urobiť ty preto, aby sa aj vaše spoločenstvo vedelo zhodnúť na dôležitých otázkach?**

APLIKÁCIA

APOŠTOLSKÝ VÝNOS

28¹Lebo Duch Svätý a my sme rozhodli, že na vás nebudeme klásť nijaké iné bremeno okrem tohto, nevyhnutného: 29²Zdržať sa mäsa obetovaného modlám, krvi, udusených zvierat a smilstva. Ak sa tohto budete chrániť, budete konať správne. Buďte zdraví! (Sk 15,28,29)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si text Skutky 15,28,29. Prečo sa podľa teba apoštoli a starší rozhodli práve pre tieto štyri požiadavky?

S odstupom času môžeme povedať, že na koncile sa podarilo vyriešiť hlavný problém, pre ktorý sa celé stretnutie uskutočnilo. Kedže spasení sme milosťou prostredníctvom viery (Ef 2,8), od veriacich z pohanov sa pri vstupe do cirkvi nevyžadovala obriezka. Museli sa však zdržať štyroch vecí: (1) mäsa prineseného ako obeť modlám prostredníctvom pohanských rituálov, ktoré sa potom podávalo pri chrámových hostinách alebo predávalo na trhu, (2) konzumácie krvi, (3) mäsa zadusených zvierat, teda mäsa, z ktorého nestiekla krv a (4) pohlavnej nemorálnosti v rôznych formách.

Väčšina kresťanov dnes pokladá stravovacie obmedzenia (zákazy 1–3) za dočasné odporúčania. Argumentujú, že takéto praktiky pokladali Židia za ohavné, a preto mali tieto požiadavky premostiť priepasť medzi kresťanmi so židovským a s pohanským pozadím. Okrem toho sa často tvrdí, že ani všetky ostatné starozmluvné zákony, vrátane pravidiel týkajúcich sa stravovania (3Moj 11) a prikázania o sobote (2Moj 20,8–11; 5Moj 5,12–15), ktoré sa nedostali na apoštolmi vytvorený zoznam, nie sú pre kresťanov záväzné.

Takzvaný apoštolský dekrét však nebol ani dočasným, ani novým kódexom kresťanskej etiky, ktorý by vylúčil všetko ostatné, čo sa týkalo Starej zmluvy. Skutočnosť je taká, že apoštoli a starší pod vedením Svätého Ducha (Sk 15,28) zopakovali nariadenia z 3Moj 17–18, ktoré sa týkali cudzincov a prisťahovalcov v Izraeli.

V kontexte knihy Levitikus (3Moj) znamenajú práve tieto zákazy a obmedzenia zrieknutie sa pohanstva. Každý cudzinec, ktorý chcel žiť v Izraeli, sa musel vzdať pohanských „ohavných zvyklostí“ (3Moj 18,30). A podobne každý pohan, ktorý sa chcel stať kresťanom a chcel patriť do spoločenstva veriacich, mal zaujať jasný postoj voči pohanstvu a jeho praktikám.

To bol však len prvý krok. Keď sa stal pohan kresťanom, prirodzene sa očakávalo, že bude konať Božiu vôľu – zachovávaním tých prikázaní, ktoré sú univerzálne, predmोजžišovské a vo svojej podstate nie obradné – ako napríklad sobota (1Moj 2,1–3) alebo rozlišovanie medzi čistými a nečistými zvieratami (1Moj 7,2).

Skutočnosť, že tento dekrét nebol dočasný, je zrejmä napríklad aj z veršov Zj 2,14 a 20, v ktorých sa opakuje prvý a posledný zákaz. To naznačuje platnosť aj ďalších dvoch nariadení. Historické svedectvá ukazujú, že tento dekrét kresťania považovali za normatívny aj dlho po apoštolskom období cirkvi.

APLIKÁCIA

- **Ako sa môžeme naučiť riešiť spory, ktoré medzi nami vzniknú? Čo môžeme urobiť, aby sme sa vedeli počúvať a aby sme v duchu rešpektu a pokory vedeli prejsť aj zložitými obdobiami spôsobenými našou rôznosťou?**

LIST Z JERUZALEMA

³⁰Keď sa teda rozlúčili, prišli do Antiochie, zvolali zhromaždenie a odovzdali list. ³¹Keď ho prečítali, zaradovali sa z tejto útechy. ³²Júda a Sílás mnohými slovami povzbudzovali a posilňovali bratov, lebo aj oni boli prorokmi. ³³Po istom čase sa s bratmi v pokoji rozlúčili, aby sa vrátili k tým, čo ich vyslali. (Sk 15,30–33)

Prečítaj si text Skutky 15,22–29. Čo ťa najviac zaujalo na liste, ktorý poslali apoštoli do Antiochie a ďalších oblastí? Ktoré opatrenie cirkvi v Jeruzaleme v súvislosti s rozhodnutím koncilu považuješ ty osobne za najdôležitejšie?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Iniciatíva napísať list kresťanom z pohanov, ktorý ich mal informovať o rozhodnutiach koncilu, bola prvým opatrením, ktoré veriaci v Jeruzaleme prijali. List napísaný v mene apoštolov a starších bol oficiálnym dokumentom, ktorý odzrkadľoval dominantné postavenie jeruzalemského cirkevného zboru. Dôvodom bola celkom určite prítomnosť apoštolov. Koncil sa veľmi pravdepodobne konal v roku 49 po Kristovi. List sa tak stáva jedným z najstarších kresťanských dokumentov, ktoré máme k dispozícii.

Ďalším opatrením, pre ktoré sa rozhodla cirkev v Jeruzaleme, bolo ustanovenie dvoch delegátov. Boli to Júda Barsabáš a Sílás, ktorí mali sprevádzať Barnabáša a Pavla do Antiochie. Ich úlohou bolo priniesť list a potvrdiť, prípadne vysvetliť jeho obsah.

Prečítaj si text Skutky 15,30–33. Ako na list reagovala cirkev v Antiochii?

Spor, ktorý vznikol v Antiochii, mohol spôsobiť rozdelenie cirkvi. Pavol, Barnabáš a Židia v Antiochii však urobili dobré rozhodnutie, keď sa vydali do Jeruzalema hľadať riešenie s bratmi a v Božom slove.

Za povšimnutie stojí skutočnosť, že veriaci v Antiochii nevzniesli žiadne námietky voči obsahu listu (teda ani voči štyrom požiadavkám, ktoré apoštoli sformulovali).

Na konci koncilu sa ukázalo, že s Pavlovou formuláciou evanjelia súhlasia aj apoštoli v Jeruzaleme. Aj preto mohol Pavol neskôr napísať: „Jakub, Kéfas a Ján, pokladaní za stĺpy, podali mne a Barnabášovi pravicu na dôkaz dohody, že my pôjdeme k pohanom a oni k obrezaným.“ (Gal 2,9)

Kresťania, ktorí sa aj naďalej riadili židovskými zákonmi, považovali aj napriek súhlasu so závermi koncilu za veľmi problematické stolovať s pohanmi, ktorí vo svojej podstate zostávali obradne nečistí.

Na tento problém upozorňuje aj Pavol vo svojom liste Galaťanom (Gal 2,11–14) v súvislosti s neprijemnou udalosťou, do ktorej bol zapletený aj Peter.

- Čestne uvažuj, čo môže tebe brániť, aby si prežival otvorené a úprimné spoločenstvo s veriacimi z inej denominácie, z inej kultúry, alebo dokonca z inej spoločenskej triedy? Čo ti môže pomôcť očistiť sa od takéhoto výrazne protievanjeliového postoja?

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Veriaci zo židovstva všeobecne nechceli robiť taký rýchly pokrok, aký im umožňovala Božia prozreteľnosť. Výsledky práce apoštolov medzi pohanmi jasne naznačovali, že obrátených z pohanstva bude nepomerne viac než obrátených Židov. Židia sa obávali, že ich národné zvláštnosti, ktoré ich dosiaľ odlišujú od ostatných národov, môžu zaniknúť u tých, čo prijímajú evanjelium, ak sa od pohanov ako podmienka prijatia do cirkvi nebude vyžadovať zachovávanie predpisov a obradov podľa ich zákona.“ (AA 189; SA 115)

„Kresťania zo Židov, ktorí žili neďaleko Jeruzalemského chrámu, celkom prirodzene mysleli na zvláštne výsady Židov ako národa. Keď videli, ako kresťanská cirkev opúšťa židovské obrady a tradície, a pochopili, že zvláštna posvätnosť, tak príznačná pre židovské zvyky, sa vo svetle novej viery čoskoro vytratí, mnohí sa hnevali na Pavla, lebo predovšetkým jeho pokladali za pôvodcu tejto veľkej zmeny, a tým za hlavného vinníka. Ba ani všetci učeníci neboli pripravení ochotne prijať toto rozhodnutie koncilu. Podaktorí horlili za obradný zákon a nepriaznivo hľadeli na Pavla, pretože sa nazdávali, že jeho zásady ohľadne záväznosti židovského zákona sú príliš povrchné.“ (AA 197; SA 120)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Uvažujte spoločne nad aplikačnou otázkou z časti na pondelok. Ako rozumiete skutočnosti, že príslušnosť k „pravej“ cirkvi nie je zárukou spasenia? Staroveký Izrael bol „pravou cirkvou“, a napriek tomu nie každý bol spasený. Ak členstvo v „pravej“ cirkvi nie je zárukou spasenia, akú výhodu má potom patriť do nej?
2. Hovorili sme o tom, že prijatie neobrezaných pohanov do spoločenstva viery bolo jedným z prvých vážnych problémov ranej cirkvi. Ktoré problémy našej cirkvi môžeme prirovnať k tomu, čo sa dialo na začiatku kresťanstva? Ako nám príklad apoštolov v Skutkoch 15 môže pomôcť hľadať riešenia dnes?
3. Skúste vo vašej skupinke vybrať ľudí, ktorí budú zastávať názor kresťanov zo Židov, že pohania sa najprv musia stať židovskými prozelytmi a až potom sa môžu pridať k cirkvi. Tento postoj vnímajú ako rozšírenie zmluvných zaslúbení daných Izraelitom. Aké by mohli byť ich argumenty? Ako by ste na ne reagovali? Ako vám môže takáto debata ukázať, že problémy, ktoré sa dnes zdajú úplne jasné, môžu byť v inom čase alebo na inom mieste oveľa komplikovanejšie, než sa javia nám dnes?